TIESAS SPRIEDUMS (otrā palāta)

2004. gada 7. septembrī *

Lieta C-1/03

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši EKL 234. pantam,

ko *Cour d'appel de Bruxelles* (Beļģija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2002. gada 3. decembrī un kas Tiesā reģistrēts 2003. gada 3. janvārī, šajā tiesā izskatāmajā krimināllietā pret

Paul Van de Walle,

Daniel Laurent,

Thierry Mersch,

un

* Tiesvedības valoda — franču.

Texaco Belgium SA,

piedaloties

Région de Bruxelles-Capitale.

TIESA (otrā palāta)

šādā sastāvā: palātas priekšsēdētājs K. V. A. Timmermanss [*C. W. A. Timmermans*], tiesneši Ž. P. Puisošē [*J.-P. Puissochet*] (referents), R. Šintgens [*R. Schintgen*], F. Makena [*F. Macken*] un N. Kolnerika [*N. Colneric*],

ģenerāladvokāte J. Kokote [*J. Kokott*],
sekretārs R. Grass [*R. Grass*],

ņemot vērā rakstveida procesu,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

— P. Van de Valles [*P. Van de Walle*], D. Lorāna [*D. Laurent*] un *Texaco Belgium SA* vārdā — M. Majē [*M. Mahieu*], *avocat*,

— T. Merša [*T. Mersch*] vārdā — O. Klēss [*O. Klees*], *avocat*,

— Briseles Galvaspilsētas reģiona vārdā (*Région de Bruxelles-Capitale*) — E. Žilē [*E. Gillet*], L. Levī [*L. Levi*] un P. Bukejs [*P. Boucquey*], *avocats*,

— Eiropas Kopienu Komisijas vārdā — F. Simoneti [*F. Simonetti*] un M. Konstantinidis [*M. Konstantinidis*], pārstāvji,

noklausījusies ģenerāladvokātes secinājumus tiesas sēdē 2004. gada 29. janvārī,

pasludina šo spriedumu.

Spriedums

1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu attiecas uz to, kā interpretēt 1. panta a), b) un c) apakšpunktu Padomes 1975. gada 15. jūlija Direktīvā 75/442/EEK par atkritumiem (OV L 194, 39. lpp.), ko groza Padomes 1991. gada 18. marta Direktīva 91/156/EEK (OV L 78, 32. lpp., turpmāk tekstā — "Direktīva 75/442").

2 Šis lūgums ir izteikts lietā, kura ierosināta pret Van de Valles, Lorāna un Merša kungiem, kas ir uzņēmuma *Texaco Belgium SA* (turpmāk tekstā — "*Texaco*") atbildīgās amatpersonas, kā arī pret pašu *Texaco* (turpmāk tekstā kopā — "Van de Valles kungs u.c."), kuri tika atzīti par vainīgiem atkritumu pamešanā sakarā ar nejaušu ogļūdeņraža sūci, kas radās šī uzņēmuma firmas vārdu nesošā uzpildes stacijā.

Atbilstošās tiesību normas

Kopienu tiesiskais regulējums

3 Direktīvas 75/442 1. pants nosaka:

"Šajā direktīvā:

a) "atkritumi" ir jebkura viela vai priekšmets, kas iekļauts I pielikumā noteiktajās kategorijās, un no kā īpašnieks [turētājs] atbrīvojas, ir nodomājis atbrīvoties vai ir spiests atbrīvoties.

[..]

b) "radītājs" ir ikviens, kura darbība rada atkritumus ("sākotnējais radītājs") un/vai ikviens, kas nodarbojas ar atkritumu priekšapstrādi, sajaukšanu vai citām darbībām, kuru rezultātā mainās atkritumu īpašības vai sastāvs;

c) "turētājs" ir atkritumu ražotājs vai fiziska vai juridiska persona, kuras valdījumā atrodas atkritumi;

[..]."

4 Direktīvas I pielikuma, kuram dots nosaukums "Atkritumu kategorijas", Q 4. punktā pieminēti "nokrituši [..], izlijuši, pazuduši vai citādos starpgadījumos cietuši materiāli, ieskaitot jebkurus materiālus, aprīkojumu utt., kas piesārņots kāda neparedzēta gadījuma [notikuma] rezultātā", Q 7. punktā — "[v]ielas, kuru [lietošanai nepieciešamās] īpašības ir zudušas (piemēram, piesārņotas skābes, šķīdinātāji, izlietoti rūdīšanas sāļi u.c.)", Q 14. punktā — "[p]rodukti, kas to īpašniekam vairs nav vajadzīgi (piemēram, lauksaimniecības, mājsaimniecības, biroja, uzņēmējdarbības, veikalu, [darbnīcu] atkritumi u.c.)" un Q 15. punktā — "[p]iesārņoti materiāli, vielas vai produkti, kas rodas, attīrot piesārņotu zemi".

5 Saskaņā ar Direktīvas 75/442 4. panta otro atkāpi "[d]alībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai aizliegtu atkritumu izmešanu, izgāšanu un nekontrolētu apglabāšanu".

6 Direktīvas 75/442 8. pants paredz, ka dalībvalstis veic atbilstīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka ikviens atkritumu turētājs nodrošina, ka atkritumus pārņem privāts vai valsts atkritumu savācējs vai uzņēmums, kurš veic apglabāšanas vai pārstrādes darbības, vai ka šis turētājs pats nodrošina šīs darbības.

7 Direktīvas 75/442 15. pants nosaka:

"Saskaņā ar "piesārņotājs maksā" principu atkritumu apglabāšanas izmaksas sedz:

— turētājs, kura atkritumus savāc atkritumu savācējs vai 9. pantā minētais uzņēmums,

un/vai

— iepriekšējie turētāji vai to produktu ražotāji, no kuriem radušies atkritumi."

Valsts tiesiskais regulējums

8 Briseles Galvaspilsētas reģiona padomes 1991. gada 7. marta rīkojums par atkritumu novēršanu un pārvaldīšanu (1991. gada 23. aprīļa *Moniteur belge*; turpmāk tekstā —

"1991. gada 7. marta rīkojums") tā 2.1. pantā definē atkritumus kā "vielu vai priekšmetu, no kura turētājs ir atbrīvojies, ir nodomājis atbrīvoties vai ir spiests atbrīvoties".

9 Šī rīkojuma I pielikuma, kas uzskaita vairākas atkritumu kategorijas, Q 4. punktā minēti "izlijuši, pazuduši vai citādos starpgadījumos cietuši materiāli, ieskaitot jebkurus materiālus, aprīkojumu utt., kas piesārņots kāda notikuma rezultātā", Q 7. punktā — "vielas, kuru [lietošanai nepieciešamās] īpašības ir zudušas", un Q 12. punktā — "piesārņoti materiāli".

10 Minētā rīkojuma III pielikums, kuram dots nosaukums "Sastāvdaļas, kas padara atkritumus par bīstamiem", ietver C 51. punktu, kurā minēts "ogļūdeņradis un tā skābekļa, slāpekļa vai sulfīda savienojumi, kuri nav īpaši minēti šajā pielikumā."

11 Šī rīkojuma 8. pants nosaka:

"Aizliegts pamest atkritumus valsts vai privātā teritorijā ārpus kompetentās valsts iestādes atļautajām vietām vai, neievērojot tiesisko regulējumu par atkritumu apglabāšanu".

12 1991. gada 7. marta rīkojuma 10. pants nosaka:

"Ikvienam, kas rada vai kam pieder atkritumi, ir pienākums nodrošināt vai uzlikt par pienākumu nodrošināt atkritumu apglabāšanu saskaņā ar šī rīkojuma noteikumiem tā, lai ierobežotu negatīvu ietekmi uz zemi, floru, faunu, gaisu un ūdeni, un vispārējā veidā nekaitējot videi un cilvēka veselībai.

[Briseles Galvaspilsētas reģiona] izpildvara uzrauga, lai atkritumu apglabāšanas izmaksas segtu atkritumu turētājs, kas tos nodod atkritumu apglabāšanas uzņēmumam, vai turētāja neesamības gadījumā — iepriekšējais turētājs vai to produktu ražotājs, no kuriem radušies atkritumi".

13 Minētā rīkojuma 22. pants nosaka sodu par savu vai citu atkritumu izmešanu, neievērojot šī rīkojuma 8. panta noteikumus.

Pamata prāva un prejudiciālie jautājumi

14 Briseles Galvaspilsētas reģions ir īpašnieks ēkai, kura atrodas 132, *avenue du Pont de Luttre*, Briselē (Beļģija). Šīs ēkas atjaunošanas darbi, kuri tika uzsākti, lai tur ierīkotu sociālās palīdzības centru, bija jāpārtrauc 1993. gada 18. janvārī, pēc tam, kad dzīvojamās mājas pagrabā atklājās ar ogļūdeņradi piesātināta ūdens sūce, kas nāca no sienas, kura atdala šo ēku no blakus esošās ēkas, kas atrodas tās pašas avēnijas 134. numurā, kur tajā laikā atradās uzpildes stacija ar *Texaco* tirdzniecības zīmi.

15 Šī uzpildes stacija bija priekšmets nomas līgumā, kas bija noslēgts starp *Texaco* un telpu īpašnieku. Kopš 1988. gada to lietoja pārvaldnieks saskaņā ar "lietošanas līgumu", kas paredzēja, ka *Texaco* pārvaldnieka rīcībā ir nodevis lietošanā nodoto zemi, ēku, piederumus un kustamo mantu. Pārvaldnieks lietoja uzpildes staciju savā vārdā, bet viņam nebija tiesības veikt izmaiņas telpās bez iepriekšējas rakstiskas atļaujas no *Texaco* puses, kas piegādāja uzpildes stacijai naftas produktus un kas papildus paturēja savā ziņā kontroli pār grāmatvedību un akcijām.

16 Pēc tam, kad atklājās ogļūdeņraža sūce, kas radīja bojājumus uzpildes stacijas noliktavas iekārtās, *Texaco* uzskatīja, ka tās lietošana vairs nav iespējama, un, atsaucoties uz rupju pārvaldnieka kļūdu, 1993. gada aprīlī nolēma lauzt pārvaldīšanas līgumu. Tā rezultātā izbeidza nomas līgumu 1993. gada jūnijā.

17 Lai arī *Texaco* norādīja, ka tai nebija jāuzņemas atbildība, tā veica zemes uzkopšanas darbus un nomainīja daļu no noliktavas iekārtām, no kurām radās ogļūdeņraža sūce. Pēc 1994. gada maija tā vairs neparādījās šajā vietā. Briseles Galvaspilsētas reģions uzskatīja, ka uzkopšana nav pabeigta, un stāvokļa uzlabošanai finansēja citus pasākumus, kurus tā uzskatīja par nepieciešamiem sava nekustamā īpašuma projekta īstenošanai.

18 Tā kā *Texaco* darbībās bija saskatāmi 1991. gada 7. marta rīkojuma, jo īpaši tā 8., 10. un 22. panta pārkāpumi, *Tribunal correctionnel de Bruxelles* tika ierosināta lieta pret *Texaco* atbildīgo administratoru Van de Valles kungu, šī uzņēmuma darbiniekiem Lorāna un Merša kungiem, kā arī pret *Texaco* kā juridisku personu.

Briseles Galvaspilsētas reģions šajā lietā uzstājās kā civilprasītājs. Ar 2001. gada 20. jūnija spriedumu minētais *Tribunal* attaisnoja apsūdzētos un *Texaco* un atzina, ka tā nav tiesīga lemt par civilprasītāja lūgumu.

19 Prokurors un civilprasītājs pārsūdzēja šo spriedumu iesniedzējtiesā.

20 Iesniedzējtiesa uzskatīja, ka 1991. gada 7. marta rīkojuma 22. pants paredzēja sodu par šī rīkojuma 8. pantā noteikto pienākumu neizpildi, nevis par tā 10. panta noteikumu pārkāpumu. Tādējādi iesniedzējtiesa secināja, ka, lai apsūdzētos sodītu, piemērojot rīkojuma 22. pantu, viņu darbības jāvērtē kā atkritumu pamešana augstāk minētā 8. panta izpratnē. Tā atklāja, ka *Texaco* nebija atbrīvojusies no atkritumiem, apgādājot uzpildes staciju, un ka ne piegādātā degviela, ne zemē atstātās apraktās tvertnes pēc šī uzņēmuma veiktajiem uzkopšanas darbiem nevarēja būt atkritumi 1991. gada 7. marta rīkojuma 2.1. panta izpratnē, t. i., "viela vai priekšmets, no kura turētājs ir atbrīvojies, ir nodomājis atbrīvoties vai ir spiests atbrīvoties".

21 No otras puses, iesniedzējtiesa vēlējās noskaidrot, vai pēc ogļūdeņraža netīšas izliešanas piesārņotā augsnes apakškārta varēja tikt uzskatīta par atkritumiem, un norādīja, ka tai bija šaubas par to, ka šāda statusa piešķiršana bija iespējama, ņemot vērā to, ka attiecīgā zeme nebija izrakta un apstrādāta. Tāpat tā uzsvēra, ka doktrīnā izteiktie viedokļi atšķiras attiecībā uz zemi piesārņojošas vielas netīšas izliešanas pielīdzināšanu atkritumu izmešanai.

22 Pēc tam, kad *Cour d'appel de Bruxelles* atgādināja, ka "atkritumu" definīcija 1991. gada 7. marta rīkojuma 2.1. panta izpratnē ir pilnībā pārņemta no Direktīvas 75/442 un ka šī rīkojuma pielikumā, kurā uzskaitītas atkritumu kategorijas, ir pārņemti minētās direktīvas I pielikuma termini, tā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālos jautājumus:

"1) Vai [..] Direktīvas 75/442 [..] 1. panta a) [apakšpunkts], kas definē atkritumu jēdzienu kā "jebkuru vielu vai priekšmetu, no kura to turētājs atbrīvojas vai no kura viņam ir jāatbrīvojas saskaņā ar valstī spēkā esošo tiesību aktu noteikumiem", un šīs direktīvas 1. panta b) [apakšpunkts] un 1. panta c) [apakšpunkts], kas definē atkritumu radītāju kā "ikvienu, kura darbība rada atkritumus ("sākotnējais radītājs") un/vai ikvienu, kas nodarbojas ar atkritumu priekšapstrādi, sajaukšanu vai citām darbībām, kuru rezultātā mainās atkritumu īpašības vai sastāvs", un kas definē turētājus kā "atkritumu ražotājus vai fiziskas vai juridiskas personas, kuru valdījumā atrodas atkritumi", ir interpretējami tādējādi, ka tie ir piemērojami naftas uzņēmumam, kas ražo ogļūdeņradi un pārdod to pārvaldniekam, kas lieto vienu no tā uzpildes stacijām atsevišķa pārvaldīšanas līguma ietvaros, [kas izslēdz] jebkādu pakļautības saiti ar to gadījumā, kad šis ogļūdeņradis iesūcas augsnē, radot zemes un gruntsūdeņu piesārņojumu?

2) Pretēji, vai ir jāuzskata, ka atkritumu iedalījums augstāk minēto tiesību normu izpratnē ir piemērojams tikai gadījumā, kad tādā veidā piesārņotas zemes ir bijušas izraktas?"

Par prejudiciālajiem jautājumiem

23 Ar saviem diviem jautājumiem, kurus jāapskata kopā, iesniedzējtiesa jautā, pirmkārt, vai aiz neuzmanības izliets ogļūdeņradis, kas radījis zemes un gruntsūdeņu piesārņojumu, var tikt uzskatīts par atkritumiem Direktīvas 75/442 1. panta a) apakšpunkta izpratnē un vai tādā veidā piesārņotās zemes arī var tikt uzskatītas par atkritumiem šīs pašas tiesību normas izpratnē, arī gadījumā, kad šīs zemes nav bijušas izraktas, un, otrkārt, vai šajā lietā esošajos apstākļos naftas kompānija, kas apgādā uzpildes staciju, var tikt uzskatīta par iespējamo atkritumu radītāju vai turētāju minētās direktīvas 1. panta b) un c) apakšpunkta izpratnē.

Tiesai iesniegtie apsvērumi

24 Briseles Galvaspilsētas reģions uzskata, ka *Texaco* atbilst "atkritumu turētāja" definīcijai tiktāl, ciktāl šis uzņēmums no paša sākuma turēja ogļūdeņradi, bija to piegādājis uzpildes stacijai, ierobežotā veidā uzraudzīja tās darbību un izsūknēja ūdens slāni, lai attīrītu piesārņoto augsni.

25 Ogļūdeņradis nav uzskatāms par atkritumiem līdz brīdim, kad uzpildes stacija no tiem atbrīvojas sakarā ar jebkādu motīvu, kas ir brīdis, sākot ar kuru, tas kļūst par atkritumiem arī attiecībā uz uzņēmumu, kāds ir *Texaco*, kas to ražoja un piegādāja.

26 Tādējādi Direktīvas 75/442 izpratnē par atkritumu turētāju ir uzskatāms naftas uzņēmums, kas ir ražojis un pārdevis produktus, kuri ir kļuvuši par atkritumiem, ja tam bija pieeja vietai, kur atradās šie atkritumi, vai ja tam bija tiesības pieņemt lēmumu par sava klienta rīcību vai uzraudzīt produkta glabāšanas iekārtas, kas radīja zemes un gruntsūdeņu applūdi. *A fortiori* par atkritumu turētāju ir uzskatāms naftas uzņēmums, kas patiešām ir pārvaldījis daļu no šiem atkritumiem.

27 Attiecībā uz pamata lietā esošo ogļūdeņradi, kas ir izplūdis no uzpildes stacijas tvertnēm, to radītājs vai to turētājs no tā ir atbrīvojies. Šis ogļūdeņradis īpaši tika iekļauts Direktīvas 75/442 I pielikuma Q 4. punktā un turklāt tas ir kvalificējams kā bīstamie atkritumi. Tādējādi tas ir uzskatāms par atkritumiem minētās direktīvas izpratnē.

28 Tāpat ar šo ogļūdeņradi piesārņotā zeme ir uzskatāma par atkritumiem. Tas izriet vienlaicīgi no minētā pielikuma Q 5., Q 12., Q 13. punkta un no šo vielu turētājam uzliktā pienākuma atbrīvoties no šīm vielām.

29 Jo īpaši šāds pienākums izriet no Direktīvā 75/442 noteiktajiem cilvēka veselības un vides aizsardzības mērķiem, kuri nebūtu sasniedzami, ja atkritumu radītājam vai turētājam nebūtu uzlikts pienākums attīrīt piesārņoto augsni vai ja pietiktu ar piesārņojošu vielu aprakšanu augsnē.

30 Atbilstoši Van de Valles kunga u.c. teiktajam *Texaco* bija atbrīvojies no drošiem naftas produktiem laikā, kad tie tika pārdoti uzpildes stacijai, kas ir darbība, kura nevar tikt uzskatīta par atkritumu radīšanu vai iztulkota kā nodoms atbrīvoties no atkritumiem.

31 Van de Valles kungs u.c. uzskatīja, ka Kopienas likumdevējs, definējot atkritumus kā jebkuru vielu, no kura turētājs "atbrīvojas vai ir nodomājis atbrīvoties vai ir spiests atbrīvoties", papildus objektīvam kritērijam (proti, atkritumu iekļaušanai katalogā, ņemot vērā tā īpašības un tā toksiskuma pakāpi) ir nodomājis iekļaut subjektīvu kritēriju, kas attiektos tikai uz situācijām, kurās turētājam ir jāatbrīvojas no atkritumiem, ir jābūt nodomam vai ir jābūt spiestam to darīt, vai nu tos apglabājot vai reģenerējot.

32 Pamata lietas īpašais raksturs izpaužas tādējādi, ka ne *Texaco*, ne uzpildes stacijas pārvaldnieks nezināja to, ka ogļūdeņradis bija izlijis no tvertnēm un bija visapkārt piesātinājis ūdeņus un augsni. Pastāvot šādiem apstākļiem, nav konstatējama nekāda atbrīvošanās no šīm vielām, nodoms vai pienākums atbrīvoties no tām.

33 Piedevām, *Texaco* bija uzlikts pienākums attīrīt vietu tikai 1993. gada janvārī, pēc tam, kad tika atklāta ogļūdeņraža sūce. Šim patvaļīgi uzliktajam pienākumam bija jābūt adresētam uzpildes stacijas lietotājam, kas savā patstāvīga pārvaldnieka statusā būtu bijis uzskatāms kā vienīgā persona, kurai ir pienākums atbrīvoties no šīm vielām. *Texaco* turklāt nekad nav pārtraucis uzsvērt, ka tās veikto augsnes attīrīšanas darbu pamatā "nebija nekādas iepriekšējas informācijas".

34 Attiecībā uz jēdzieniem atkritumu "radītājs" vai "turētājs" Kopienu tiesību izpratnē Van de Valles kungs u.c. uzsver, ka prejudiciālā jautājuma teksts un iesniedzējtiesas lēmuma pamatojums ļauj domāt, ka *Cour d'appel de Bruxelles* uzskata, ka *Texaco* nav ne attiecīgo atkritumu radītājs, ne turētājs, un ka šī tiesa nelūdz izvērtēt šos jēdzienus, bet gan to, lai Tiesa definē atkritumu jēdzienu.

35 Tādējādi tikai kā alternatīvu argumentu gadījumā, ja Tiesa uzskatīs par vajadzīgu izvērtēt "turētāja" un "radītāja" jēdzienus, Van de Valles kungs u.c. uzsver, ka *Texaco* ir tikai piegādājusi drošus produktus uzpildes stacijai un nav tādējādi turējusi, radījusi vai ražojusi atkritumus. Faktiski neizmantoto produktu gadījumā atkritumu radītājs ir tas, kas vairs neizmanto šos produktus, nevis tas, kas tos pašā sākumā piegādā. Tādējādi nepieciešamības gadījumā tikai uzpildes stacijas pārvaldnieks ir uzskatāms par atkritumu radītāju un vēl jo vairāk par to turētāju.

36 Šajā sakarā no vairākiem uzpildes stacijas lietošanas līguma noteikumiem, jo īpaši no tā 6. punkta 10. apakšpunkta izriet, ka pārvaldniekam bija pilnīga atbildība kā lietotājam un kā patstāvīgam komersantam un ka viņš vienīgais bija atbildīgs par zaudējumiem, kas radušies trešajām personām sakarā ar viņa darbību. Minētā līguma 2. punkts paredzēja, ka uzpildes stacijas lietošanu *Texaco* "uzticēja" pārvaldniekam. Saskaņā ar šī līguma 6. punkta 2. apakšpunktu pārvaldniekam būtu bijis pienākums "uzturēt labā stāvoklī un uz sava rēķina [uzticētos] īpašumus" un katru dienu pārbaudīt, lai labi darbotos sūkņi un citas iekārtas, kā arī nekavējoties brīdināt *Texaco* par plānotajiem remontdarbiem. Saskaņā ar šī paša līguma 5. punktu noliktavas ir "pilnīgā [pārvaldnieka] īpašumā", kas uzliek viņam pienākumu uzņemties "pilnu atbildību".

37 Komisija uzskata, ka no Direktīvas 75/442 I pielikuma Q 4. punkta, kurā minēti "izlijuši, pazuduši vai citādos starpgadījumos cietuši materiāli", izriet, ka Kopienu likumdevējs ir nepārprotami nolēmis, ka šai direktīvai ir jāattiecas uz gadījumiem, kad atkritumu turētājs no tiem atbrīvojas nejaušā veidā. Tas nebūtu pretrunā ar minētās direktīvas 1. pantu, kas neprecizē, vai "atbrīvoties no atkritumiem" darbībai ir jābūt vai nav jābūt "brīvprātīgai". Turētājs varētu pat nezināt par atbrīvošanos no produkta, kā tas ir pamata lietā.

38 Tāpat augstāk minētā Q 4. punkta redakcija, kurā minēti arī "jebkuri materiāli, aprīkojums utt., kas piesārņots kāda notikuma rezultātā", parāda, ka Direktīva 75/442 ar atkritumiem piesārņotos materiālus pielīdzina atkritumiem, lai nodrošinātu, ka atkritumus veidojošo materiālu izliešanās gadījumā šo materiālu turētājs nepamet piesārņotās vielas vai priekšmetus, bet ir atbildīgs par to iznīcināšanu.

39 No otras puses, ar ogļūdeņraža netīšu izliešanu piesārņotā augsne, kas kā ūdens un gaiss ir daļa no vides, nevarētu tikt pakļauta šajā direktīvā noteiktajām reģenerācijas un apglabāšanas darbībām un būtu pakļauta tikai attīrīšanas darbībām. Pēc vispārējā principa ar atkritumiem piesārņotā augsne tādējādi nevar pati par sevi tikt uzskatīta par atkritumiem.

40 Secinājums tomēr būtu savādāks, ja augsne būtu bijusi izrakta, lai to attīrītu. Šādā gadījumā no brīža, kad tā ir izrakta, augsne vairs nav vides sastāvdaļa, bet gan kustams īpašums, kuram sakarā ar to, ka tas ir sajaukts ar izlijušiem materiāliem, kuri uzskatāmi par atkritumiem, ir jābūt pielīdzinātam atkritumiem.

41 Visbeidzot, par izlijuša ogļūdeņraža "turētāju" ir uzskatāma persona, kuras valdījumā tas atradās brīdī, kad tas kļuva par atkritumiem, kas šajā lietā bija uzpildes stacijas pārvaldnieks, kas to nopirka *Texaco* uzņēmumā. Šī viela kļuva par atkritumiem brīdī, kad tā izlija no tvertnēm. Naftas uzņēmums ir ogļūdeņraža radītājs, bet tikai mazumtirgotājs savas darbības ietvaros ir nejauši "radījis" atkritumus.

Tiesas atbilde

42 Direktīvas 75/442 1. panta a) apakšpunkts definē atkritumus kā "jebkuru vielu vai priekšmetu, kas iekļauts I pielikumā noteiktajās kategorijās, un no kā turētājs atbrīvojas, ir nodomājis atbrīvoties [..]". Minētais pielikums precizē un paskaidro šo definīciju, iekļaujot to vielu un priekšmetu sarakstu, kuri var tikt nosaukti par atkritumiem. Tādējādi šim pielikumam ir norādošs raksturs, jo atkritumu statusa iegūšana vispirms ir atkarīga no turētāja rīcības un jēdziena "atbrīvoties" nozīmēm (šajā sakarā skat. 1997. gada 18. decembra spriedumu lietā C-129/96 *Inter-Environnement Wallonie*, *Recueil*, I-7411. lpp., 26. punkts, un 2002. gada 18. aprīļa spriedumu lietā C-9/00 *Palin Granit et Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus*, *Recueil*, I-3533. lpp., 22. punkts).

43 Tādējādi apstāklis, ka Direktīvas 75/442 I pielikuma, kas nosaukts "[A]tkritumu kategorijas", Q 4. punktā minēti "izlijuši, pazuduši vai citādos starpgadījumos cietuši materiāli, ieskaitot jebkurus materiālus, aprīkojumu utt., kas piesārņots kāda notikuma rezultātā", ir tikai norāde par to, ka šādi materiāli tiek ietverti atkritumu jēdzienā. Tā pati par sevi neatļauj kvalificēt par atkritumiem netīši izlijušu ogļūdeņradi, kas radījis augsnes un gruntsūdeņu piesārņojumu.

44 Pastāvot šādiem apstākļiem, jāizvērtē, vai šī ogļūdeņraža izlīšana ir darbība, ar kuru turētājs "atbrīvojas" no tiem.

45 Vispirms, kā to Tiesa jau ir lēmusi, darbības vārds "atbrīvoties" ir interpretējams, ņemot vērā Direktīvas 75/442 mērķi, kas saskaņā ar tās trešo apsvērumu ir cilvēka veselības un vides aizsardzība pret kaitējumiem, ko rada atkritumu savākšana, pārvadāšana, apstrāde, uzglabāšana un noglabāšana, kā arī ņemot vērā EKL 174. panta 2. punktu, kas noteic, ka Kopienas politika attiecībā uz vidi tiecas panākt augsta līmeņa aizsardzību, jo īpaši, pamatojoties uz piesardzības un preventīvās darbības principu. Tādējādi darbības vārds "atbrīvoties", kas nosaka atkritumu jēdziena piemērošanas robežas, nevar tikt šauri interpretēts (šajā sakarā skat. 2000. gada 15. jūnija spriedumu lietā C-418/97 un C-419/97 *ARCO Chemie Nederland* u.c., *Recueil*, I-4475. lpp., 36.–40. punkts).

46 Kad attiecīgā viela vai priekšmets ir ražošanas atkritums, t. i., produkts, kas netiek uzskatīts par tālāk izmantojamu un ko turētājs nevar vēlreiz izmantot, iepriekš to nepārveidojot ekonomiski labvēlīgos apstākļos, tas ir uzskatāms par nastu, no kuras turētājs "atbrīvojas" (šajā sakarā skat. iepriekš minēto spriedumu *Palin Granit et Vehmassalon kansanterveystyön kuntayhtymän hallitus*, 32.–37. punkts).

47 Taču acīmredzami, ka izlietais ogļūdeņradis, kas radījis augsnes un gruntsūdeņu piesārņojumu, nav vēlreiz lietojams produkts bez pārveidošanas. Faktiski šāda ogļūdeņraža tirdzniecība ir ļoti hipotētiska un, pieņemot, ka tā vēl joprojām ir iespējama, tā prasa veikt iepriekšējas darbības, kas turētājam nav ekonomiski labvēlīgas. Tādējādi šis ogļūdeņradis ir viela, ko turētājs nebija nodomājis radīt un no kuras viņš "atbrīvojas" piespiedu kārtā tā ražošanas vai izplatīšanas laikā.

48 Visbeidzot, Direktīva 75/442 daļēji zaudētu jēgu, ja piesārņojumu radījušais ogļūdeņradis nebūtu uzskatāms par atkritumiem, pamatojoties tikai uz to, ka tas bija izlijis netīšām. Šīs direktīvas 4. pants cita starpā noteic, ka dalībvalstis veic vajadzīgos pasākumus, lai nodrošinātu atkritumu reģenerāciju vai to iznīcināšanu, neapdraudot cilvēka veselību, "neradot kaitējumu ūdenim, gaisam vai augsnei, ne arī florai un faunai", un "lai aizliegtu atkritumu izmešanu, izgāšanu un nekontrolētu apglabāšanu". Saskaņā ar šīs direktīvas 8. pantu dalībvalstis veic atbilstīgus pasākumus, lai nodrošinātu, ka ikviens atkritumu turētājs nodrošina, ka atkritumus pārņem uzņēmums, kurš ir atbildīgs par to apglabāšanu vai reģenerāciju, vai ka šis turētājs pats nodrošina šīs darbības. Minētās direktīvas 15. pants nozīmē uzņēmumu, kuram jāsedz atkritumu apglabāšanas izmaksas "[s]askaņā ar "piesārņotājs maksā" principu".

49 Ja piesārņojumu radījušais ogļūdeņradis, pamatojoties uz to, ka tas bija izlijis netīšām, nebūtu uzskatāms par atkritumiem, tā turētājam pretēji izmešanas aizliegumam, kā arī aizliegumam izgāzt un nekontrolēti apglabāt atkritumus būtu atņemts pienākums, ko Direktīva 75/442 uzliek dalībvalstīm, pārņemt tos savā rīcībā.

50 No augstāk minētā izriet, ka ogļūdeņraža, kas ir izlijis un kas ir piesārņojis augsni un gruntsūdeņus, turētājs "atbrīvojas" no šīm vielām, kuras tādējādi ir atkritumi Direktīvas 75/442 izpratnē.

51 Jāprecizē, ka izlijušais ogļūdeņradis papildus ir uzskatāms par bīstamiem atkritumiem atbilstoši Padomes 1991. gada 12. decembra Direktīvai 91/689/EEK par bīstamajiem atkritumiem (OV L 377, 20. lpp.) un Padomes 1994. gada 22. decembra lēmumam 94/904/EK, ar kuru izveidots bīstamo atkritumu saraksts atbilstoši Direktīvas 91/689 (OV L 356, 14. lpp.) 1. panta 4. punktam.

52 Direktīvas 75/442 izpratnē par tādiem pašiem atkritumiem ir uzskatāma augsne, kas piesārņota, izlīstot ogļūdeņradim. Faktiski šādā gadījumā ogļūdeņradis nav nošķirams no piesārņotās augsnes un var tikt reģenerēts vai apglabāts tikai tad, ja šajā augsnē notiek nepieciešamie attīrīšanas darbi. Šāda interpretācija ir vienīgā, kas garantē dabiskās vides aizsardzības un atkritumu izmešanas aizlieguma mērķus, kas noteikti minētajā direktīvā. Tā pilnībā atbilst šīs direktīvas mērķim, kuras I pielikuma Q 4. punktā, kā jau tas tika atgādināts, to vielu un priekšmetu vidū, kas ir uzskatāmi par atkritumiem, minēti "jebkuri materiāli, aprīkojums, utt., kas piesārņoti [šo materiālu izlīšanas, pazušanas vai jebkāda cita] notikuma rezultātā". Attiecībā uz augsni, kas piesārņota ar ogļūdeņradi, tās kvalificēšana par atkritumiem tādējādi ir atkarīga no personai, kas izlējusi šīs vielas, uzliktā pienākuma atbrīvoties no tām. Tas nevar izrietēt no tāda valsts tiesiskā regulējuma piemērošanas, kas nosaka augsnes, uz kuras notikusi ogļūdeņraža izlīšana, lietošanas, aizsardzības vai attīrīšanas nosacījumus.

53 Ņemot vērā to, ka piesārņotā augsne ir uzskatāma par atkritumiem tikai tā iemesla dēļ, ka to nejauši ir piesārņojis ogļūdeņradis, tās kvalificēšana par atkritumiem nav atkarīga no citu darbību veikšanas, kas būtu jādara tās īpašniekam vai kuras šis īpašnieks nolemtu uzņemties. Tādējādi apstāklim, ka šī augsne nav izrakta, nav nozīmes jautājumā par tās kvalificēšanu par atkritumiem.

54 Attiecībā uz jautājumu par to, vai pamata lietā esošajos apstākļos naftas uzņēmums, kas apgādā uzpildes staciju, var tikt uzskatīts par atkritumu radītāju vai turētāju minētās direktīvas 1. panta b) un c) apakšpunkta izpratnē, iepriekš jāatgādina, ka saskaņā ar EKL 234. pantā noteikto uzdevumu sadali iesniedzējtiesas tiesneša uzdevums konkrētā lietā, kuru tā izskata, ir piemērot Kopienu tiesību noteikumus tā, kā tos ir interpretējusi Tiesa (skat. 1990. gada 8. februāra spriedumu lietā C-320/88 *Shipping and Forwarding Enterprise Safe*, *Recueil*, I-285. lpp., 11. punkts).

55 Direktīvas 75/442 1. panta c) apakšpunkts noteic, ka turētājs ir "atkritumu ražotājs vai fiziska vai juridiska persona, kuras valdījumā atrodas atkritumi". Tādējādi šī direktīva sniedz plašu "turētāja" definīciju, neprecizējot, vai atkritumu apglabāšanas vai reģenerēšanas pienākumi pamatā ir uzlikti to ražotājiem vai tiem, kuru valdījumā tie atrodas, t. i., īpašniekam vai turētājam.

56 Saskaņā ar Direktīvas 75/442 8. pantu minētie pienākumi, kas ir šīs pašas direktīvas 4. pantā minēto atkritumu izmešanas, izgāšanas un nekontrolētas apglabāšanas aizlieguma sekas, ir uzlikti "jebkuram atkritumu valdītājam".

57 Papildus Direktīvas 75/442 15. pants paredz, ka saskaņā ar "piesārņotājs maksā" principu atkritumu apglabāšanas izmaksas jāsedz valdītājam, kas nodod atkritumus uzņēmumam, kas ir atbildīgs par to apglabāšanu, un/vai iepriekšējiem valdītājiem vai to produktu ražotājam, no kuriem radušies atkritumi. Tādējādi minētā direktīva neizslēdz, ka atsevišķos gadījumos atkritumu apglabāšanas izmaksas sedz viens vai vairāki iepriekšējie valdītāji, t. i., viena vai vairākas fiziskās vai juridiskās personas, kuras nav ne atkritumu ražotājas, ne to valdītāji.

58 No šī sprieduma trīs augstāk citētajām tiesību normām izriet, ka Direktīva 75/442 nošķir reģenerācijas un apglabāšanas darbības, kuras jāveic ikvienam "atkritumu turētājam", neatkarīgi no tā, vai tas ir ražotājs vai valdītājs, no minēto darbību finansēšanas, kas saskaņā ar "piesārņotājs maksā" principu ir uzlikta personām, kuras radījušas atkritumus, neatkarīgi no tā, vai tās ir atkritumu turētājas vai iepriekšējās turētājas, vai arī to produktu ražotājas, no kuriem radušies atkritumi.

59 No uzpildes stacijas noliktavas iekārtu sūces izlijušo ogļūdeņradi bija nopirkusi šī uzpildes stacija savām lietošanas vajadzībām. Tādējādi tas ir uzpildes stacijas pārvaldnieka īpašumā. Turklāt uzpildes stacijas pārvaldnieks ir tā persona, kas savām vajadzībām to glabāja līdz brīdim, kad tas kļuva par atkritumiem, un kas tādējādi ir uzskatāms par personu, kas tos ir "radījis" Direktīvas 75/442 1. panta b) apakšpunkta izpratnē. Pastāvot šādiem apstākļiem, tā kā uzpildes stacijas pārvaldnieks ir vienlaicīgi šo atkritumu valdītājs un radītājs, viņš ir uzskatāms par to turētāju Direktīvas 75/442 1. panta c) apakšpunkta izpratnē.

60 Tomēr, ja pamata lieta norādīs, ka, ņemot vērā informāciju, kuru vienīgi iesniedzējtiesa ir kompetenta izvērtēt, uzpildes stacijas noliktavas iekārtu sliktais stāvoklis un ogļūdeņraža sūce ir notikusi naftas uzņēmuma, kas apgādā šo uzpildes staciju, līguma saistību neievērošanas dēļ vai dažādu darbību, kas var prasīt šī uzņēmuma atbildību, dēļ, pastāv iespēja uzskatīt, ka minētais naftas uzņēmums sakarā ar savu darbību ir "radījis atkritumus" Direktīvas 75/442 1. panta b) apakšpunkta izpratnē un ka tas tādējādi var tikt uzskatīts par šo atkritumu turētāju.

61 Ņemot vērā visus augstāk minētos apsvērumus, iesniedzējtiesai jāatbild tādējādi, ka nejauši izliets ogļūdeņradis, kas radījis augsnes un gruntsūdeņu piesārņojumu, ir atkritumi Direktīvas 75/442 1. panta a) apakšpunkta izpratnē. Tas pats secināms attiecībā uz augsnēm, kuras piesārņojis ogļūdeņradis, arī gadījumā, kad šīs augsnes nav izraktas. Pamata lietā esošajos apstākļos naftas uzņēmums, kas apgādā uzpildes staciju, var tikt uzskatīts par šo atkritumu turētāju Direktīvas 75/442 1. panta c) apakšpunkta izpratnē tikai tad, ja uzpildes stacijas noliktavas iekārtu sūce, kas ir radījusi atkritumus, ir notikusi šī uzņēmuma rīcības dēļ.

Par tiesāšanās izdevumiem

62 Attiecībā uz lietas dalībniekiem pamata lietā šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Tiesāšanās izdevumi, kas radušies sakarā ar apsvērumu iesniegšanu Tiesai, izņemot tos, kuri radušies minētajiem lietas dalībniekiem, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (otrā palāta) nospriež:

Nejauši izliets ogļūdeņradis, kas radījis augsnes un gruntsūdeņu piesārņojumu, ir atkritumi 1. panta a) apakšpunkta izpratnē Padomes 1975. gada 15. jūlija Direktīvā 75/442/EEK par atkritumiem, ko groza Padomes 1991. gada 18. marta Direktīva 91/156/EEK. Tas pats secināms attiecībā uz augsnēm, kuras piesārņojis ogļūdeņradis, arī gadījumā, kad šīs augsnes nav izraktas. Pamata lietā esošajos apstākļos naftas uzņēmums, kas apgādā uzpildes staciju, var tikt uzskatīts par šo atkritumu turētāju Direktīvas 75/442 1. panta c) apakšpunkta izpratnē tikai tad, ja uzpildes stacijas noliktavas iekārtu sūce, kas ir radījusi atkritumus, ir notikusi šī uzņēmuma rīcības dēļ.

[Paraksti]